

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОВНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ КОМПЛЕМЕНТАРНОГО ТОМУ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ІЗ МОВНОЇ ОСВІТИ (2020)

Наталія ІВАНОВА

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Всеволода Змієнка, 2, м. Одеса
ORCID: 0000-0001-9614-9587
nat-iva@ukr.net*

Олена НАБОКА

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Всеволода Змієнка, 2, м. Одеса
ORCID: 0000-0001-9052-5414
elenanaboka17@gmail.com*

У статті проаналізовано Комплементарний том Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти 2020 р. (далі – CEFR CV (2020)), що репрезентує якісно новий підхід до мовної освіти у Європі. Здійснено порівняльний аналіз попередньої (2001) та оновленої (2020) версій CEFR, а також їхнього впливу на європейську та українську системи мовної підготовки. Підкреслено, що CEFR CV (2020) не є доповненням до редакції 2001 р., а постає як методологічна переорієнтація, що передбачає нову філософію мовного навчання: формування користувача мови як автономного соціального агента, здатного взаємодіяти в міжкультурному середовищі та здійснювати ефективну комунікацію в реальному і цифровому просторах. Показано, що завдяки CEFR CV (2020) кардинально змінено підхід до мовної освіти: на перший план виведено не ідеальне володіння мовою, а здатність до ефективної міжособистісної, міжкультурної та цифрової комунікації.

У роботі окреслено поточний стан упровадження CEFR CV (2020) в українську освітню практику; акцентовано на тому, що його застосування стикається з низкою викликів, які ускладнюють модернізацію мовної освіти. Описано сучасні українські наукові джерела, які враховують частково (не забезпечуючи повноцінну імплементацію) або повністю положення CEFR CV (2020). Чітко розмежовано статус двох послідовних редакцій CEFR CV (попередньої (2018) та фінальної (2020)) у наукових дослідженнях. Обґрунтовано, що ефективне використання

Комплементарного тому потребує комплексного оновлення освітньої політики, типових навчальних програм, системи оцінювання, підготовки викладачів тощо.

Перспективними напрямками досліджень визначено локалізацію дескрипторів, створення адаптивних навчальних ресурсів, інтеграцію міжкультурної медіації та формування єдиної української шкали рівнів іншомовної компетентності. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення україномовного перекладу документа і створення нових форматів професійної підготовки викладачів.

Ключові слова: *європейські освітні стандарти, Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, імплементація, Комплементарний том (2020), мовна освіта України, оновлення освітніх програм, професійна підготовка викладачів.*

TRANSFORMATION OF LANGUAGE EDUCATION IN UKRAINE IN THE LIGHT OF THE COMPANION VOLUME TO THE COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES (2020)

Nataliia IVANOVA

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages for Specific Purposes*

I. I. Mechnykov Odessa National University

2 Vsevoloda Zmiiienka str., Odesa

ORCID: 0000-0001-9614-9587

nat-iva@ukr.net

Olena NABOKA

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
Head of the Department of Foreign Languages for Specific Purposes*

I. I. Mechnykov Odessa National University

2 Vsevoloda Zmiiienka str., Odesa

ORCID: 0000-0001-9052-5414

elenanaboka17@gmail.com

The article examines the *Companion Volume to the Common European Framework of Reference for Languages (2020)* (hereinafter, CEFR CV), which represents a qualitatively new approach to language education in Europe. A comparative analysis is undertaken between the original CEFR version (2001) and the updated edition (2020) is conducted, with a particular focus on their influence on both European and Ukrainian systems of language education. It is emphasized that the CEFR CV (2020) should not be interpreted as a mere supplement to the 2001 document, but rather as a methodological reorientation that introduces a new philosophy of language learning: the formation of the language user as an autonomous social agent capable of interacting in intercultural contexts and engaging in effective communication in both real-life

and digital environments. The study demonstrates that, with the introduction of the CEFR CV, the focus of language education has shifted fundamentally – from idealized language proficiency toward the ability to communicate effectively in interpersonal, intercultural, and digital domains.

The paper outlines the current state of implementation of the CEFR CV (2020) in Ukrainian educational practice and highlights a number of challenges that hinder the modernization of language education. Contemporary Ukrainian scholarly sources are evaluated, including those that either partially incorporate the provisions of the CEFR CV (without ensuring their full implementation) or engage with them comprehensively. A clear distinction is drawn between the two successive editions of the CEFR Companion Volume – the preliminary version (2018) and the final official version (2020) – as reflected in academic research. It is argued that the effective use of the Companion Volume requires systemic overhaul of educational policies, standard curricula, assessment systems, and teacher education frameworks.

Prospective directions for further research include the localization of CEFR descriptors, the development of adaptive learning resources, the integration of intercultural mediation, and the establishment of a unified national scale of foreign language proficiency levels in Ukraine. Future studies should also focus on the preparation of an official Ukrainian-language translation of the document and the development of new formats for the professional training of language teachers.

***Key words:** European educational standards, Common European Framework of Reference for Languages, implementation, Companion Volume (2020), language education in Ukraine, curriculum renewal, teacher professional development.*

Постановка проблеми. Володіння іноземною мовою на європейському рівні було системно окреслено у 2000–2001 рр. у межах фундаментального документа Ради Європи «Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment» (далі – CEFR) [1], що стало ключовим історичним етапом у формуванні сучасної європейської мовної політики та стандартизації іншомовної освіти. Його вважають найважливішим дослідженням у галузі викладання мов у ХХІ ст., оскільки його значення полягає не лише в систематизації рівнів, а й у переосмисленні самої сутності мовної освіти – від знання до вміння діяти, від ідеального носія до реального користувача мови, від одномовності до мовного багатоголосся Європи. Логічним підсумком довготривалого (понад десяти років систематичних досліджень) європейського проєкту за участі провідних фахівців із 41 країни, спрямованого на уніфікацію мовної політики в країнах Ради Європи, з'явився є його переклад українською у 2003 р. [2].

Публікація українського перекладу CEFR, здійсненого під керівництвом проф. С.Ю. Ніколаєвої, «Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (далі – ЗЄРМО) [2] стала знаковою подією інтеграції України до європейського освітнього простору на початку ХХІ ст. та засвідчила глибоке реформування національної системи мовної підготовки

(використання у Національній рамці кваліфікацій, ЗНО/НМТ, освітніх стандартах, підручниках і програмах тощо). Від часу своєї появи в українському освітньому просторі ЗЄРМО суттєво трансформували уявлення про викладання іноземної мови, зосередивши його на соціокультурній взаємодії, міжособистісній комунікації та культурній ідентичності [2].

З огляду на те, що CEFR було оприлюднено ще на початку 2000-х років, його значущість полягає не так у відображенні освітніх парадигм того часу, як у закладенні основи для подальшого концептуального переосмислення мовної підготовки (саме таку філософію сповідує сам документ). Наростання потреби в оновленні базових положень CEFR, зумовлене як запитом освітян на чіткіші та гнучкіші дескриптори, так і змінами у методологічних засадах іноземних мов (з акцентом на медіацію, мовну взаємодію, міжкультурну компетентність, багатомовність, індивідуалізоване навчання та стратегії навчання протягом життя), спричинило створення у 2020 р. Комплементарного тому до Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти (далі – CEFR CV (2020)) [3] як концептуального продовження та розвитку початкового документа 2001 р. [2]. Комплементарний том CEFR, призначений саме як відголос на потреби педагогічної спільноти до мовної освіти у Європі та за її межами, зберігає теоретичну базу 2001 р., доповнюючи її деталізацією та прикладами, необхідними для щоденної професійної практики.

Станом на січень 2026 р., згідно з даними офіційної сторінки вебсайту Ради Європи, CEFR CV (2020) має 13 офіційно визнаних перекладів різними мовами. Хронологія публікацій демонструє послідовне впровадження документа в освітні системи країн із різним соціокультурним профілем: першими з'явилися переклади італійською, французькою та датською мовами (2020); у 2021 р. – іспанською, арабською та турецькою; у 2022–2024 рр. – баскською (2022), естонською та словенською (2023), азербайджанською, латвійською та міжнародною жестовою мовою (2024) [4]. Тим самим засвідчено зростаючу універсалізацію підходів до мовної освіти та соціокультурну відкритість CEFR CV (2020) як адаптивної системи, що здатна інтегрувати різноманітні мовні спільноти. Особливої уваги заслуговує включення міжнародної жестової мови, що актуалізує інклюзивний вектор мовної політики та реалізує принцип забезпечення рівного доступу до освітніх ресурсів (*linguistic equity*) для всіх користувачів незалежно від мовних чи фізичних особливостей.

Метою статті є з'ясування методологічних новацій, закладених у CEFR CV (2020), виявлення концептуального розриву між оновленими стандартами європейської мовної освіти та практикою їх упровадження в Україні, а також окреслення шляхів адаптації нормативної бази, освітніх програм і методичних ресурсів до актуальних європейських вимог.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оновлення CEFR CV у 2020 р. мало на меті вирішення кількох концептуальних і термінологічних викликів та чітке прикладне спрямування для розробників навчальних програм. По-перше,

Йдеться про гомогенізацію термінології, уніфікацію ключових понять із метою забезпечення послідовності інтерпретацій у багатомовному академічному просторі. По-друге, документ інтегрує інклюзивну парадигму, визнану на рівні європейської освітньої політики, у контексті доступності для осіб з особливими потребами. По-третє, нова редакція пропонує уточнення формулювань дескрипторів, наближене до реальних умов повсякденного спілкування, з акцентом на прагматичні функції мовлення. Нарешті, розширення спектру компетентностей, зокрема включення міжкультурної медіації та онлайн-комунікації, сигналізує про переосмислення комунікативної компетентності як динамічного, мультиканального феномена та свідчить про адаптацію CEFR CV (2020) до вимог XXI ст. У своїй дисертації К.Є. Ступак зазначає, що Комплементарний том став відповіддю на запити практиків і науковців, що виявили необхідність доповнення ЗЄР новими дескрипторами. Було включено інноваційні напрями, які не були висвітлені в базовому документі: деталізація рівнів володіння, посередницькі функції, цифрову взаємодію, багатомовність, міжкультурну компетентність, а також відмову від поняття «носії мови». Запропоновані оновлення формують основу для переосмислення мовної освіти у XXI ст., орієнтуючи її на соціальну дієздатність мовця [5, с. 116].

У світлі стратегічного курсу України на інтеграцію у Європейський Союз забезпечення відповідності національної мовної політики сучасним європейським стандартам набуває особливого значення. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти (у перекладі 2003 р.) [2] більше не охоплюють повний спектр оновлених підходів, викладених у Комплементарному томі (2020) [3], офіційно визнаному Радою Європи. Ґрунтовне дослідження оновленого документа CEFR CV (2018/2020) [6; 3] було вперше здійснено в українському освітньому дискурсі у статті В.А. Гаманюк [7, с. 264–274], де окреслено фундаментальні трансформації мовної політики Європи під впливом міграційних змін, цифровізації та інформаційного розвитку. Авторка проводить порівняльне дослідження оновленого документа щодо оригінальної версії CEFR (2001), зосереджуючи увагу на нових сферах мовної діяльності, уведених дескрипторах і педагогічних орієнтирах, що відповідають потребам XXI ст. Дослідниця позначає термінологічне оновлення, що проявляється у перегляді класичної схеми «читання/письмо/мовлення/аудіювання» та переході до моделі «рецепція/продукція/інтерація/медіація» [7, с. 269]. Підкреслюється, що нові дескриптори фокусуються на розвитку медіативних умінь (усних і письмових), онлайн-взаємодії, рефлексії над текстом (особливо літературним), а також здатності діяти в багатомовному та мультикультурному середовищі. Фахівчиня описує упровадження у CEFR CV (2020) рівня Pre-A1 для початківців та проміжних рівнів (A2+, B1+, B2+), що забезпечує більш диференційоване оцінювання. У роботі визнається включення online-комунікації як повноцінного виду мовленнєвої діяльності. Окрім того, у статті акцентується на важливості використання попереднього мовного досвіду учнів (трансферу) під час вивчення наступних іноземних мов.

Наукова значущість праці полягає в актуалізації змісту мовної підготовки в Україні відповідно до європейського контексту. Зазначається, що Companion Volume є не простим доповненням, а методологічною переорієнтацією в мовній освіті, яка наближає процес навчання до реальних потреб учня як соціального суб'єкта та учасника цифрового, глобалізованого простору. Указується на необхідність переосмислення навчальних програм, критеріїв оцінювання, а також на потребу в розробленні україномовних методичних матеріалів і професійному розвитку викладачів. У статті доведено, що сучасною метою навчання мови є не «перфектне» володіння нею на рівні носія, а здатність вибудовувати довірливі стосунки та долати мовні й культурні бар'єри [7, с. 264–274].

Слід констатувати з прикрістю, що CEFR CV 2020 р., який міг би сприяти більшій інтеграції міжнародних стандартів у вітчизняну освіту, майже не представлений у вітчизняних наукових дослідженнях [8, с. 104]. Так, статтю К. Фогт, О. Квасової та В. Осідак [9, с. 4–24] присвячено аналізу рівня обізнаності українських викладачів із Загальноєвропейськими рекомендаціями (2001, 2020) та проблемам інтеграції цих документів у мовну підготовку. У дослідженні виявлено високий рівень мотивації до впровадження змін, позначених у додатковому тому Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти, однак акцентовано на нестачі практичних інструментів та методичних ресурсів. Зафіксовано низький показник повного вивчення тексту Додаткового тому (лише 15% респондентів), що, імовірно, зумовлений його значним обсягом та складністю для самостійного освоєння. Аналіз результатів опитування викладачів продемонстрував недостатній рівень обізнаності щодо змісту документів та труднощі з їх упровадженням у навчальну практику. Це означає, що для більшості викладачів нові рівні, такі як Pre-A1, залишаються лише термінами, а не чіткими діагностичними категоріями, оскільки без глибокого занурення складно усвідомити критичну різницю між Pre-A1 (репродуктивний рівень) та A1 (генеративний поріг). Авторки наголошують на потребі оновлення освітніх стратегій підготовки викладачів та створення локальних моделей професійної компетентності викладача в межах принципів CEFR CV (2020). Обґрунтовано необхідність створення професійного профілю викладача відповідно до локального контексту університету.

Очевидно, що знання про CEFR CV (2020) в університетському середовищі нині нагадують верхівку айсберга: викладачі бачать загальні контури оновлень (рівні, шкали), але основна маса інновацій (глибинні критерії рівня Pre-A1, стратегії медіації, механізми онлайн-комунікації) залишається «під водою» через брак системного навчання та україномовних методичних роз'яснень.

Значення дисертації Ю.В. Перебійніс полягає у створенні структурованої авторської педагогічної технології, адаптованої під конкретні потреби студентів-юристів [10]. Із метою систематизації навчання професійної англійської мови (юридичного дискурсу) запропоновано цілісну систему, що складається із цільового, змістовного, процесуального та результативного блоків. Значним практичним внеском авторки вважаємо створення електронного навчального посібника «English

for Future Lawyers» з активними посиланнями на автентичні ресурси. Незважаючи на ґрунтовність представленої дисертації, варто зазначити, що її методологічна база спирається на стандарти 20-річної давності (хоча вони залишаються релевантними для низки освітніх контекстів), не враховуючи оновлену концептуалізацію мовної діяльності, запропоновану в CEFR CV (2020), яка передбачає функціональний поділ на рецепцію, продукцію, медіацію та інтеракцію. З огляду на рік захисту (2023), відсутність адаптації положень актуалізованого документу Ради Європи знижує потенціал інтеграції напрацьованих дисертації до загальноєвропейського освітнього простору. Урахування положень CEFR CV (2020) суттєво підвищило б наукову та методологічну цінність дослідження, оскільки дало б змогу інтегрувати сучасну концепцію мовця як соціального агента та трансформувати авторську технологію у систему підготовки фахівця-медіатора. За умови включення актуальних дескрипторів CEFR CV (2020) авторський посібник слугував би моделлю адаптації юридичної іншомовної підготовки до вимог цифрової доби. Це дало б змогу дисертантці перейти від констатації розриву між вимогами ринку та рівнем підготовки студентів до запропонування ефективної моделі розвитку автономії соціального агента, до виховання особистості, здатної діяти в глобальному цифровому правовому просторі на засадах багатокультурності. Таким чином, робота набула б статусу випереджального дослідження, що заповнює методичну прогалину в українській юридичній лінгводидактиці.

Незважаючи на висвітлення актуальних тенденцій мовної освіти та обґрунтування змін у структурі комунікативної компетентності [11], аналітична база статті Г.Ю. Ябурової обмежена використанням лише версії CEFR CV 2018 р. [6] яка, попри значущість на момент оприлюднення, була проміжною публікацією з новими дескрипторами для первинної апробації, тоді як том 2020 р. [3] є завершеним, офіційно впровадженим стандартом, який замінює набір дескрипторів 2001 р. Таким чином, Companion Volume 2018 р. [6] виконував функцію експериментальної платформи для апробації нових дескрипторів, тоді як фінальна версія 2020 р. має слугувати основним джерелом для актуальних науково-методичних розвідок [12]. Використання Companion Volume 2018 р. в публікації 2025 р. створює ситуацію, яку можна визначити як «методологічний часовий розрив». Подальші лінгводидактичні дослідження доцільно орієнтувати саме на останню версію документа 2020 р., що є нормативно й науково пріоритетною для академічного аналізу, з метою забезпечення повної відповідності сучасним методологічним орієнтирам та успішної інтеграції вітчизняної іншомовної освіти в європейський простір.

У статті С.Ю. Ніколаєвої [12], присвяченій впливу CEFR CV (2020) на іншомовну освіту в Україні, досліджуються всі рівні нормативного забезпечення – від державних законів та стандартів (середньої та вищої освіти) до типових програм, підручників, силабусів окремих дисциплін та національних тестів (НМТ, ЄФВВ, ЄВІ). Наукове та практичне значення праці дослідниці полягає у виявленні суттєвого розриву між міжнародними стандартами та українською освітньою

практикою. Авторка довела, що повноцінне впровадження Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти 2020 р. в українському освітньому просторі поки що не досягнуто. У більшості державних документів та освітніх програм досі імпліцитно або експліцитно використовуються застарілі положення ЗЄРМО 2001 р. У межах дослідження С.Ю. Ніколаєва здійснює глибокий методичний розбір трансформації підходів до викладання, акцентуючи на необхідності відмови від традиційної схеми навчання. Замість розвитку чотирьох відокремлених умінь пропонується впровадження чотирьох режимів комунікації: рецепції, продукції, інтеракції та медіації, які можна розглядати як «швидкісні магістралі», які дають змогу не просто знати мову, а ефективно нею «рухатися» у професійному середовищі.

Оновлена парадигма мовної освіти, представлена в CEFR CV (2020), переосмислює традиційну роль адресата мовної освіти: замість пасивного носія знань він постає як соціальний агент, здатний діяти автономно, ініціювати, підтримувати та трансформувати комунікацію у реальному світі. У таких умовах адресат мовної освіти не просто «рухається» мовним середовищем, а й активно формує маршрути взаємодії у складному комунікативному просторі, долає міжкультурні бар'єри, сприяючи взаєморозумінню, та створює умови для ефективної міжособистісної комунікації.

Наявність дескрипторів для онлайн-комунікації у CEFR CV (2020) відображає сучасні реалії багатоканальної взаємодії. Виключення цього аспекту з навчального процесу, його ігнорування під час розроблення освітніх програм є аналогічним відключенню навігаційної системи GPS в умовах незнайомого мегаполісу. Отже, вивчення мови в CEFR CV (2020) трактується як соціально спрямована діяльність, де ключовою є здатність прокладати власний маршрут у багатомовному середовищі, долати бар'єри та створювати умови для комунікації.

Окрему увагу в роботі С.Ю. Ніколаєвої [12] приділено критиці поточного стану оцінювання в Україні. Констатовано, що у значній частині українських закладів вищої освіти сучасну концепцію медіації, визначену в CEFR CV (2020) як посередництво в розумінні, досі помилково ототожнюють із традиційним перекладом, що суперечить філософії оновлених CEFR CV. Такий застарілий методичний формат, неактуальний хронологічно, подібний до спроби проїхати складною транспортною розв'язкою, керуючись правилами для кінних екіпажів: рух відбувається, але темп і ефективність взаємодії не відповідають реаліям сучасного простору. Саме тому ми звертаємо увагу на дослідження В.В. Стрілець, що ґрунтуються на аналізі дескрипторів письмової медіації, запропонованих у CEFR CV (2020), із метою їх адаптації до навчання письмового галузевого перекладу у здобувачів вищої освіти 4-го курсу спеціальності «Філологія». Ключовим аспектом роботи є інтеграція та адаптація двох фундаментальних рамок: Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти (CEFR Companion Volume, 2020), зокрема дескрипторів письмової медіації (переклад тексту, передача специфічної інформації, обробка тексту) та Проекту PETRA-E: рамок компетенцій

для підготовки літературних перекладачів, які авторка пропонує модифікувати для галузевого (спеціалізованого) перекладу [8; 13]. Авторка виступає як один із провідних дослідників, хто практично реалізує положення CEFR CV (2020) у контексті підготовки перекладачів. Наукова значущість статті В.В. Стрілець полягає насамперед у впровадженні оновлених міжнародних стандартів в українську лінгводидактику.

Повністю синхронізовано з CEFR CV (2020) «Концептуальні засади мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта)» [14] у рамках запропонованого Міністерством освіти і науки України до громадського обговорення у липні 2025 р. проєкту концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей до 2030 р. Концепція, що знаменує перехід від механічного вивчення мови до формування «соціального агента», здатного діяти в багатомовному середовищі, спирається на Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024), який робить вивчення мови пріоритетом на всіх рівнях – від дошкілля до публічного сектору. Документ установлює конкретні орієнтири для кожного етапу навчання – від запровадженого рівня Pre-A1 для 1–2-х класів до рівня B2 наприкінці профільної школи (12-й клас); містить деталізовані таблиці результатів навчання для кожного освітнього циклу, сформульовані через дескриптори «я можу» (*Парадигма «Я-орієнтирів»*); приділяє увагу здатності учнів взаємодіяти в режимі реального часу в онлайн-середовищі; забезпечує міжнародне порівняння рівнів володіння мовою; базується на принципах плюрилінгвізму, де вивчення другої іноземної мови (зазвичай із 5-го класу) є засобом розвитку критичного мислення та міжкультурної свідомості; визначає шляхи подолання кадрових та методичних викликів через упровадження інтегрованого навчання предмету та мови і розширення академічної свободи вчительства [14].

Варто додати, що С.Ю. Ніколаєва [12] виявила невідповідність системи національного тестування (НМТ, ЄВІ), яка досі базується на застарілих програмах і не враховує нові дескриптори. Із метою розвитку навчальної автономії учасників процесу мовного навчання у статті обґрунтовано зміну методики оцінювання з фокусом на оцінювання, орієнтоване на навчання (*learning-oriented assessment*), що передбачає пріоритетність дескрипторів «я можу» над простим виявленням помилок. Визначаючи перспективи подальшого розроблення, авторка наголошує на необхідності створення в Україні єдиної шкали рівнів володіння іноземною мовою від початкової школи до аспірантури, а також уточнення кількості аудиторних годин, необхідних для досягнення кожного рівня.

Отже, стаття С.Ю. Ніколаєвої є системним закликком до дійового оновлення навчально-методичної бази України. Доведено, що номінальне згадування рівнів A1-C2 у програмах здійснюється не в повному обсязі; актуальний етап вимагає повної перебудови змісту навчання на засадах медіації та діяльнісного підходу.

Таким чином, упровадження CEFR CV (2020) вимагає не просто механічної зміни назв рівнів, а радикальної перебудови всієї методичної системи навчання

іноземних мов в Україні – від державних стандартів до щоденної практики в аудиторії. Навчання за програмами минулого десятиліття нагадує спробу прокласти маршрут швидкісною трасою, використовуючи компас замість сучасної навігаційної системи: існує загальний напрямок (лінгвістичні основи мовлення), але нехтування новими режимами комунікації (рецепції, продукції, інтеракції та медіації) призводить до формування фрагментарної комунікативної компетентності, недостатньої для успішної міжкультурної та професійної взаємодії. Підкреслюється необхідність державної підтримки та створення україномовних методичних роз'яснень за зразком 2003 р. для задоволення масового запиту викладачів (до 89%) на спеціальні тренінги та професійну підготовку [9].

Повноцінна інтеграція української освіти до європейського освітнього простору не обмежується адаптацією назв або поверховим редагуванням навчальних програм (силабусів); вона вимагає системного оновлення методологічної бази, тобто заміни «старої мапи» на сучасну «освітню навігацію» з новою «операційною системою» шляхом упровадження діяльнісного підходу та дескрипторно орієнтованого оцінювання типу «я можу». Використання стандартів початку ХХІ ст. у другій його чверті нагадує спробу зарядити сучасний електромобіль (учасник процесу мовного навчання) від звичайної пальчикової батарейки (форми роботи, не адаптовані до потреб цифрового покоління). Сучасна мовна освіта, за логікою CEFR CV (2020), вимагає потужної «енергосистеми», здатної підтримувати багатоканальну комунікацію, інклюзію та динамічну автономію здобувача освіти.

Застосування традиційної методики мовного навчання без урахування оновлених дескрипторів CEFR CV (2020) розглядається як методичне відставання від сучасних стандартів. У цьому разі освітній процес утрачає здатність реагувати на реальні комунікативні потреби здобувачів освіти, обмежуючи їхню готовність до мовного посередництва, інтерактивної взаємодії та функціонування в полікультурній сучасності.

У цьому контексті відсутність української версії CEFR CV (2020) у переліку офіційних перекладів постає як суттєвий виклик для національної освітньої і наукової спільноти, оскільки створює розрив між нормативною базою мовної освіти в Україні та країнах Європи. Саме тому терміновим завданням є підготовка сучасного, науково і лінгвістично вивіреного українського перекладу, який відповідатиме новим вимогам до прозорості, мобільності й інклюзивності мовної освіти. Брак офіційної версії CEFR CV (2020) українською мовою звужує можливості системної імплементації оновленої методології мовного навчання та оцінювання і професійного розвитку викладачів іноземних мов, унеможливорює повноцінне використання оновленої термінології у типових програмах, сертифікаційних екзаменах, методичних розробках тощо та перешкоджає повноцінній інтеграції України у сучасний загальноєвропейський освітній простір.

Висновки й перспективи подальшого дослідження. CEFR CV (2020) є методологічним зрушенням у бік діяльнісного, інклюзивного та багатомовного підходу до мовної освіти. Виявлено концептуальний розрив між оновленими

європейськими стандартами й національною практикою викладання іноземних мов. Доведено, що ефективно впровадження CEFR CV (2020) потребує системної трансформації нормативної бази, оновлення підходів до оцінювання, медіації та цифрової комунікації. Перспектива подальших досліджень полягає у створенні офіційного українського перекладу, адаптації дескрипторів до локального контексту та формуванні єдиної національної шкали рівнів володіння іноземними мовами. Ураховуючи надзвичайні обставини, у яких функціонує українська освіта в умовах війни, повноцінне впровадження положень CEFR Companion Volume (2020) залишається складним завданням. Водночас це відкриває можливості для переосмислення підходів і створення більш гнучкої, стійкої сучасної системи іншомовної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Council for Cultural Co-operation, Education Committee, Modern Languages Division, Strasbourg, 2001. URL: <https://assets.cambridge.org/052180/3136/sample/0521803136WS.pdf>
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/286>
3. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume. Council of Europe Publishing, Strasbourg. 2020. URL: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
4. CEFR. Companion Volume and its language versions. Council of Europe, Strasbourg. 2026. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/cefr-companion-volume-and-its-language-versions>
5. Ступак К.Є. Розвиток системи іншомовної освіти у Фінляндії (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... докт. філос. : 011. Кривий Ріг, 2023. 300 с. DOI: 10.31812/123456789/8000
6. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion Volume with New Descriptors. Strasbourg, France: Council of Europe (Modern Languages Division). 2018. URL: <https://www.coe.int/en/web/education/-/the-cefr-companion-volume-with-new-descriptors-is-now-available-online->
7. Гаманюк В.А. Нові акценти в мовній освіті: зміни в додатковому томі «Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти». *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2022. Вип. 21. С. 264–274. DOI: <https://doi.org/10.31812/filstd.v21i.4769>
8. Стрілець В.В. Використання загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти у навчанні письмового галузевого перекладу. *Humanitarian studios: pedagogics, psychology, philosophy*. 2023. Vol. 14(4). С. 103–110. DOI: [https://doi.org/10.31548/hspedagog14\(4\).2023.103-110](https://doi.org/10.31548/hspedagog14(4).2023.103-110)

9. Фогт К., Осідак В., Квасова О. Осмислення знань викладача українського університету про CEFR/CV: створення профілю викладача університету в локальному контексті. *ARS LINGUODIDACTICAE*. 2023. Вип. 9. С. 4–24. DOI: <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2022.1.01>

10. Перебийніс Ю.В. Формування готовності майбутніх бакалаврів права до професійно орієнтованого іншомовного спілкування: дис. ... д-ра філософії : 011. Полтава, 2023. 275 с. URL: <https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/dysertacziya-perebyjnis-1.pdf>

11. Ябурова Г.Ю. Поняття іншомовної комунікативної компетентності у сучасному науковому дискурсі. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 86. Т. 2. С. 172–176. DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.31>

12. Ніколаєва С.Ю. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти 2020: вплив на навчання іноземних мов і культур в Україні. *Іноземні мови*. 2024. № 3. С. 3–14. URL: <http://fl.knlu.edu.ua/article/view/306338/300921>

13. Strilets V. Approaches to assessing translation proficiency. *International Journal of Philology*. 2023. Vol. 14. № 4. P. 89–98. DOI: [https://doi.org/10.31548/philolog14\(4\).2023.09](https://doi.org/10.31548/philolog14(4).2023.09)

14. Концептуальні засади мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта). 2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/novyny-posylannia/konceptualni-zasadi-movno-literaturnoyi-osvitnoyi-galuzi-insomovna-osvita.pdf>

REFERENCES

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (2001). Council for Cultural Co-operation, Education Committee, Modern Languages Division, Strasbourg. Retrieved from: <https://assets.cambridge.org/052180/3136/sample/0521803136WS.pdf>

2. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia (2003) [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment] / Naukovyi redaktor ukrainskoho vydannia doktor ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolaievoi. [Scientific editor of the Ukrainian edition: Doctor of Pedagogical Sciences, Professor S. Yu. Nikolaieva]. K.: Lenvit. 273 s. Retrieved from: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/286> [in Ukrainian].

3. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume (2020). Council of Europe Publishing, Strasbourg. Retrieved from: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>

4. CEFR. Companion Volume and its language versions. Council of Europe, Strasbourg. (2026). Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/cefr-companion-volume-and-its-language-versions>

5. Stupak K.Ye. (2023). Rozvytok systemy inshomovnoi osvity u Finliandii (druha polovyna KhKh – pochatok KhKhI st.) [Development of the Foreign Language Education System in Finland (Second Half of the 20th Century – Early 21st Century)]:

dysertatsiia na zdobuttia naukovohto stupenia doktora filosofii zi spetsialnosti 011 Osvitni, pedahohichni nauky / nauk. kerivnyk – d-r ped. nauk, prof. V.A. Hamaniuk; Kryvorizkyi derzhavnyi pedahohichni universytet. Kryvyi Rih. 300 s. DOI: <https://doi.org/10.31812/123456789/8000> [in Ukrainian].

6. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion Volume with New Descriptors. (2018). Strasbourg, France: Council of Europe (Modern Languages Division). Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/education/-/the-cefr-companion-volume-with-new-descriptors-is-now-available-online->

7. Hamaniuk, V.A. (2022). Novi aktsenty v movnii osviti: zminy v dodatkovomu tomi «Zahalnoievropeiskykh rekomendatsii iz movnoi osvity» [New Emphases in Language Education: Changes in the Companion Volume of the Common European Framework of Reference for Languages]. *Filolohichni studii: Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* [Philological Studies: Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University], 21, 264–274. DOI: <https://doi.org/10.31812/filstd.v21i.4769> [in Ukrainian].

8. Strilets, V.V. (2023). Vykorystannia zahalnoievropeiskykh rekomendatsii z movnoi osvity u navchanni pysmovoho haluzevoho perekladu [Application of the Common European Framework of Reference for Languages in Teaching Written Specialized Translation]. *Humanitarian studios: pedagogics, psychology, philosophy*, 14 (4), 103–110. DOI: [https://doi.org/10.31548/hspedagog14\(4\).2023.103-110](https://doi.org/10.31548/hspedagog14(4).2023.103-110) [in Ukrainian].

9. Foht, K., Osidak, V., & Kvasova, O. (2023). Osmyslennia znan vykladacha ukrainskoho universytetu pro CEFR/CV: stvorennia profilu vykladacha universytetu v lokalnomu konteksti [Understanding University Teachers' Knowledge of the CEFR/CV: Creating a University Teacher Profile in the Local Context]. *ARS LINGUODIDACTICAE*, 9, 4–24. DOI: <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2022.1.01> [in Ukrainian].

10. Perebyinis, Yu.V. (2023). Formuvannia hotovnosti maibutnikh bakalavriv prava do profesiino oriientovanoho inshomovnoho spilkuvannia [Formation of Future Law Bachelors' Readiness for Professionally Oriented Foreign Language Communication]: dys. ... d-ra filosofii: 011 Osvitni, pedahohichni nauky, 01 Osvita/Pedahohika. Poltava. 275 s. Retrieved from: <https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/dysertacziya-perebyjnis-1.pdf> [in Ukrainian].

11. Yaburova, H.Yu. (2025). Poniattia inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti u suchasnomu naukovomu dyskursi [The Concept of Foreign Language Communicative Competence in Modern Scientific Discourse]. *Innovatsiina pedahohika* [Innovative Pedagogy], 86, 2, 172–176. DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.31> [in Ukrainian].

12. Nikolaieva, S.Yu. (2024). Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity 2020 : vplyv na navchannia inozemnykh mov i kultur v Ukraini [The Common European Framework of Reference for Languages 2020: Its Impact on Foreign Language and Culture Teaching in Ukraine]. *Inozemni movy* [Foreign Languages], 3, 3–14. Retrieved from: <http://fl.knlu.edu.ua/article/view/306338/300921> [in Ukrainian].

13. Strilets, V. (2023). Approaches to assessing translation proficiency. *International Journal of Philology*, 14, 4, 89–98. DOI: [https://doi.org/10.31548/philolog14\(4\).2023.09](https://doi.org/10.31548/philolog14(4).2023.09)

14. Kontseptualni zasady movno-literaturnoi osvitnoi haluzi (inshomovna osvita). (2025). [Conceptual Foundations of the Language and Literature Educational Sector (Foreign Language Education)]. Ministry of Education and Science of Ukraine. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/novyny-posylannia/kontseptualni-zasadi-movno-literaturnoyi-osvitnoyi-galuzi-insomovna-osvita.pdf> [in Ukrainian].

Стаття поширюється
на умовах ліцензії відкритого
доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 26.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 10.04.2026